

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ
ВАЗИРЛИГИ**

**Т.Н. Қори Ниёзий номидаги Ўзбекистон педагогика
фанлари илмий тадқиқот институти**

М.Шодмонова

**АДАБИЁТ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ
КАСБИЙ ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ
(Ўқув-методик қўлланма)**

Тошкент - 2009

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ
ВАЗИРЛИГИ**

Т.Н Қори Ниёзий номидаги Ўзбекистон педагогика фанлари илмий
тадқиқот институти

М.Шодмонова

**Адабиёт ўқитувчиларининг касбий тайёргарлигини
ривожлантириш**

Ўқув-методик қўлланма

Тошкент - 2009

Ушбу методик қўлланмада малака ошириш тизимида она тили ва адабиёт ўқитувчиларининг касбий тайёргарлигини ривожлантириш, уларнинг малакасини илғор педагогик технологиялар, интерфаол методлар асосида ошириш ҳамда умумий ўрта таълим мактабларининг адабиёт дарсларида қўллаш мумкин бўлган методик жиҳатларга алоҳида эътибор қаратилди. Бундан асосий мақсад - адабий таълим жараёнининг бошқарувчиси адабиёт ўқитувчисининг касбий маҳоратини самарали усуллар воситасида ошириш ва унга методик ёрдам кўрсатиш.

Мазкур ўқув-методик қўлланмани ишлаб чиқишда ривожланган мамлакатлар тажрибаларидан фойдаланилди. Ундан нафақат ВПКҚТМОИларда таълим берувчилар, балки умумий ўрта таълим мактабларининг она тили ва адабиёт ўқитувчилари, касб-хунар таълими муассасаларининг «Ўзбек тили ва адабиёт ўқитиш методикаси» кафедралари ўқитувчилари ва тингловчилари, шунингдек мустақил таълим олувчилар ҳам фойдаланишлари мумкин.

Тақризчилар:

1. Фил.ф.д., профессор: Ё.Тожиев
2. П.ф.д., профессор: Р.Ғ.Сафарова
3. П.ф.д.: Ш.Қ.Мардонов

Қўлланма Т.Н.Қори Ниёзий номидаги ЎзПФТИнинг 2009 йил 31 мартдаги Илмий кенгашида нашрга тавсия этилди (3-сонли баённома).

© Тошкент давлат иқтисодиёт университети, 2009.

КИРИШ

Жаҳон мамлакатларининг ижтимоий-иқтисодий тараққиётида, айниқса, интеллукуал ривожланишида ХХІ аср катта ўзгаришларга бой давр бўлмоқда. Тараққиёт ўз ортидан таълимни эргаштириб, ўзига янада катта эътибор талаб этмоқда. Ушбу жараёндаги мавжуд муаммоларни ҳал этишда бугун кадрларни ўқитиш ва малакасини ошириш долзарб масалалардан бирига айланди. Бу ўз навбатида ўқув дастурлари ва режаларини ишлаб чиқиш, таълим жараёнини ташкил этишда янгича ёндашувларни талаб этмоқда.

Мактаб таълимини ривожлантиришда ўқитувчининг касбий маҳорати асосий омиллардан биридир. Чунки мактабда таълимни ташкил этишнинг асосий шакли дарс бўлиб, унинг самарадорлиги эса ўқитувчига боғлиқдир.

Ўқитувчи қанчалик билимдон бўлса, ўз ишини севса, касб маҳоратини тинмай ривожлантириб, ошириб борса, янги самарали тажрибаларни эгаллаш устида тинимсиз ишласа, ўзи янгиликлар ижод этиш учун изланса, у берган таълимнинг самараси юқори бўлиши шак-шубҳасиз. Ўқитувчиларнинг мана шундай хислатларини оширишда, касбий маҳоратларини бойитиб, янгилаб боришида кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимининг ўрни беқиёсдир. Педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизими янги тартибда ҳар бир педагогнинг ўз эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда танлаб олиш мумкин бўлган малака ошириш турларини белгилаб чиққанлиги билан таълим самарадорлигини оширишда юқори натижаларга эришиш учун замин яратади.

Бугунги кунда давр талабига айланган таълимнинг замонавий технологиялари асосида малака ошириш нафақат, педагогларнинг билим савиясини оширишда, балки педагогик маҳоратини такомиллаштиришда ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Маълумки, ҳар қандай педагогик технология «таълим берувчи – жараён – таълим олувчи» муносабатида ташкил этилади, яъни таълимнинг бу жараёнида таълим берувчи ҳам, таълим олувчи ҳам бир чизикда фаолият олиб боради. Таълим берувчи таълим олувчининг ўзи изланиши, муаммолар ечимини ўзи

14.«Тил ва адабиёт таълими» журнали. 2001-2009 йил сонлари.

15. Толипов Ў.Қ., Усмонбоева М.У. Педагогик технологиянинг таълиқий асослари. Т.: "Фан", 2006 й.

16.Тухлиев Б. Адабиёт ўқитиш методикаси,Т.: «Янги аср авлоди», 2006 й.

17. «Узлуксиз таълим» журнали. 2001-2009 йил сонлари.

18.Умумий ўрта таълимнинг ДТС ва ўқув дастури. -Ўзбекистон Республикаси ХТВ ахборотномаси. «Таълим тараққиёти» 1-махсус сон. Т.: «Шарк», 1999 й.

16.«Халқ сўзи» газетаси 2004 йил, 22 май сони.

17.Шодмонова М. Адабиёт дарслари самарадорлигини ошириш тажрибасидан. А.Авлоний номидаги ХТХҚТМОМИ Республика илмий - амалий конференцияси. Т.: 2008 й. 23 май. 175-177 бетлар.

18.Шодмонова М. Адабиёт дарсларини замонавий педагогик технологиялар асосида ташкил этиш. Т.Н.Қори Ниёзий номидаги ЎзПФИТИ. Республика илмий-амалий конференцияси. Т.: 2008 й. 3-4 июнь. 402-404 бетлар.

19.Шодмонова М. IX синфда Одил Ёқубовнинг «Улуғбек хазиnasi» романини ўрганиш. «Тил ва адабиёт таълими» журнали, 2008 й. 11 сон. 30-36 бетлар.

20.Шодмонова М. Адабиёт ўқитувчисининг касбий тайёргарлигини ривожлантириш зарурияти. ЎЗМУ. Илмий-услубий анжуман материаллари. Т.: 2009 й.191-194 бетлар.

21.Юлдашева Н. Замонавий таълимда интерфаол дарс. Т.: 2006 й

22.Юлдашева Н. Она тили ва ўзбек тили фанларидан давлат талабларининг такомиллаштирилган ўқув-мавзу режалари ва дастурлари кўшимчалари. Т.: 2008 й.

23.Фуломов А., Неъматов Ҳ. Она тили таълими мазмуни.- Тошкент, 1995 й.

Мундарижа

Кириш	3
Малака ошириш курсларида таълимнинг замонавий технологияларидан фойдаланиш	7
Ўзбек тили ва адабиёт фанларидан янги таҳрирдаги ДТСлар ва уларнинг мазмун-моҳияти, дарслик ва қўлланмалар таҳлили	9
Ўзбек тили ва адабиёт ўқитувчиларига қўйилган давлат талаблари	12
Адабиёт дарсларини замонавий педагогик технологиялар асосида ташкил қилиш	16
IX синфда Одил Ёкубовнинг «Улугбек хазинаси» романини ўрганиш	18
Адабиёт дарслари самарадорлигини ошириш тажрибасидан	25
Иловалар	29
Мавзуларга оид таянч атамалар	35
Адабиётлар рўйхати	42

Р. – Босмага рухсат этилди. 14.04.2009 й.
Қоғоз бичими 60 x 84 1/16 офсет босма қоғози
Ҳажми 2,75 б.т. адади 500 нусха Б. № 75

Тошкент Давлат иқтисодиёт
университети босмаҳонаси
Ўзбекистон кўчаси 49.

